

UNIVERSITAT DE BARCELONA

FACULTAT DE QUÍMICA
Departament de Ciència dels Materials i Enginyeria Metal·lúrgica
Tecnologia de Materials 2005-2006

MILLORA DE LA RESISTÈNCIA A LA DEGRADACIÓ
DE BESCANVIADORS DE CALOR EN PLANTES IRSU
MITJANÇANT RECOBRIMENTS DE
PROJECCIÓ TÈRMICA HVOF

Memòria per optar al grau de Doctor per la Universitat de Barcelona, presentada per Marc Torrell Faro sota la direcció del Prof. Josep Maria Guilemany Casadamon.

Barcelona, Juny 2008

Josep Maria Guilemany Casadamon, Professor Catedràtic del Departament de Ciència dels Materials i Enginyeria Metal·lúrgica de la Universitat de Barcelona certifica que:

El present treball titulat “Millora de la resistència a la degradació de bescanviadors de calor en plantes IRSU mitjançant recobriments de projecció tèrmica HVOF” ha estat realitzat en el departament de Ciència dels Materials i Enginyeria Metal·lúrgica de la Universitat de Barcelona per en Marc Torrell Faro i constitueix la seva Memòria de Tesi Doctoral.

Prof. J.M. Guilemany

M. Torrell

Dedico aquesta tesi als meus pares, sense el suport i amor incondicional dels quals, RES seria possible.

Només la por a fracassar fa dels somnis impossibles, per allunyar sempre les pors, per confiar sempre en els nostres somnis, també a tu, Cristina.

Agraiments

La realització d'aquesta tesi doctoral ha estat un llarg camí ple de noves experiències, dins i fora del laboratori. Un cop arribat al final, es inevitable mirar enrere, i recordar orgullós cada una de les pedalades. Però hi ha quelcom més important; que és mirar al costat i veure tot allò que s'ha aconseguit, tota la gent i tots els moments, que al creuar-se en aquest camí han decidit acompanyar-me, espero que fins molt més enllà, moltes gràcies.

En primer lloc vull agrair al Dr. J.M. Guilemany, la direcció del treball i l'esforç personal en motivar i unir a tots els membres del Centre de Projecció Tèrmica. De la mateixa manera li vull donar les gràcies al Dr. J. R. Miguel, per les bones estones, per tot allò que he après i per aportar al laboratori el menys comú de tots els sentits. Al Dr. J. Fernández per no oblidar mai el becari que havia estat i ajudar a que arribi també el nostre "*mañana*". Al Sergi, un company excel·lent amb qui el laboratori ha pogut ser un lloc de treball i d'esforç sempre regat amb alegria i amistat. A la Irene, qui m'ha donat els millors consells i amb qui espero seguir compartint molts moments d'alegria.

També vull agrair a la Universitat de Barcelona la concessió de la Beca BRD que m'ha permès realitzar aquest treball, així com al "Ministerio de Educación y Ciencia" la concessió del projecte MAT2000-0418-P4-03. Durant la realització d'aquesta tesi he tingut la sort de treballar amb gent del món de la indústria, com en Llorenç Comas i tot l'equip humà de T.M. Comas, així com en Ramon Nadal i l'equip de SIRUSA, vull agrair la seva col·laboració i paciència. També a Air Products per la confiança en el treball del CPT.

Un més que merescut agraiement és per a tots aquells que durant aquests anys han estat treballant en el CPT, amb qui m'ho he passat molt bé i m'han fet sentir sempre feliç d'haver triat aquest camí. No voldria oblidar-me doncs d'en Chus, qui va dirigir els meus primers passos; en Dani, sempre apunt per ajudar; i especialment en Jaume, un amic més enllà de les parets del CPT. També vull donar les gràcies pel suport i ajuda a les companyes de laboratori i classe, la Núria E., una mestra de la investigació, la Sílvia, magnífica traductora i molt millor companya i especialment a la Mireia, una ànima bessona amb la qui espero seguir contant sempre. També ho vull agrair a aquells a qui ara els hi toca tirar endavant i els hi desitjo la mateixa sort que

ells m'han procurat. A la Núria C., i la seva admirable voluntat investigadora. Al Pablo per entregar-se en tot, especialment quan es tracta de "liar-la". A la Sandra per portar tota l'alegria, i algunes llàgrimes, que tant calien en el CPT; i finalment a la Maria, que estic segur que gaudirà d'aquest camí que ara comença. També molt especialment a l'immillorable equip tècnic que no només treballen bé, sinó que també han suportat les meves "passejades" pel CPT, a la Jessica, a la Verónica i a l'Oscar. Als meus veterans companys de despatx, Dr. Zhang, per ser tan agradable, i al entranyable Sr. Demestre a qui agraeixo els seus consells, correccions i xerrades. Vull agrair també a tots aquells que amb les seves estades amb nosaltres han deixat un record molt especial. A la Regina, a la Marina, a la Isabel i a en Carlinhos. A les alumnes internes, la Marta, la Maria, la Georgina, la Judith i l'Àngela, qui espero que s'hagin divertit investigant i s'hi hagin sentit part implicada, jo les recordo amb molt d'afecte. També vull agrair a tota la gent del departament de Ciència de Materials i Enginyeria Metal·lúrgica que m'ha ajudat en aquest treball, i a la gent de DIOPMA. També a l'equip de Física dels Materials de la Universitat de les Illes Balears i al Dr. B.G. Mellor de la Universitat de Southampton.

No cal dir, que a part de tota la gent que m'han ajudat professionalment, un projecte com aquest necessita d'una vida externa al laboratori de la que he gaudit gràcies a la gent que m'envolta i que espero seguir tenint a prop molt de temps, sense ells tot seria més difícil. Als meus germans i les seves famílies, que són una cosa tan senzilla i tan escassa com un model a seguir. A tots aquells amb qui he compartit i he fet realitat molts dels nostres somnis, és a dir "Urgell 57" passat i present, que són passat, present i futur de la meva vida, i a tots aquells, alguns des de ja fa molts anys, amb qui no puc parar de buscar excuses per riure i viure totes les aventures que espero que ens quedin, a tots vosaltres el més sincer agraïment.

Només em queda desitjar, amb paraules d'un dels nostres químics més extraordinaris, que aquesta tesi doctoral sigui digne d'aquesta disciplina que anomenem química, la més romàntica de totes les ciències, complint, de forma humil i fidel amb els objectius finals de tota ciència: Satisfer la curiositat i capacitat creadora de l'home, i millorar les seves condicions vitals per que es trobi en disposició favorable per produir no només més *scientia*, sinó també més bellesa.

Índex

I – Objectius	1
II – Introducció	3
II-1 La incineració de residus	3
II-2 La corrosió en la zona del bescanviador de calor	9
II-3 Sistemes de protecció contra la corrosió utilitzats	15
II-4 Bibliografia	18
III – Mètode Experimental	21
III-1 Matèries primeres utilitzades en projecció.	21
III-1.1 Pols i fils de projecció	21
III-1.2 Substrats utilitzats	25
III-2 Equips de projecció utilitzats	25
III-3 Caracterització d'estructures i composicions	27
III-3.1 Preparació metal·logràfica	27
III-3.2 Microscopia òptica	28
III-3.3 Microscopia electrònica	28
III-3.4 Microanàlisi per espectroscòpia de dispersió d'energia	29
III-3.4.1 Anàlisi per dispersió d'energia EDS	29
III-3.4.2 Anàlisi per dispersió d'energia (EPMA): Microsonda Electrònica	29
III-3.5 Difracció de Raig-X (XRD)	29
III-3.6 Estudi de la distribució granulomètrica de matèries primeres	30
III-4 Determinació de les propietats físiques, tribològiques i mecàniques dels recobriments	31
III-4.1 Determinació de la duresa del recobriments	31
III-4.2 Determinació de l'adherència del recobriments	31
III-4.3 Determinació del coeficient de fricció	32
III-4.4 Determinació de la velocitat d'abrasió	32
III-4.5 Determinació de la velocitat d'erosió	33
III-4.6 Determinació del comportament dilatomètric i Mòdul de Young dels recobriments	33
III-4.6.1 Mesures Dinàmiques a temperatura (DMA -TMA)	33
III-4.6.2 Nanoindentació	33
III-4.7 Determinació de tensions residuals en recobriments	34
III-5 Determinació i estudi de la resistència a la corrosió dels recobriments	35
III-5.1 Assaigs in-situ: Proves a l'interior de la planta IRSU	35
III-5.2 Assaigs de corrosió per dissolucions electrolítiques	36
III-5.2.1 Determinació de potencials en circuit obert (Ecorr)	36
III-5.2.2 Determinació de corbes voltamperomètriques	37

III-5.2.3 Assaigs de corrosió en cambra de boira salina	37
III-5.2.4 Assaigs de corrosió per dissolucions concentrades en calent	37
III-5.3 Assaigs d'Erosió – Corrosió	38
III-5.4 Assaigs de corrosió en calent	39
III-5.4.1 Assaigs termogravimètrics	39
III-5.4.2 Assaigs de corrosió estàtica	40
III-6 Bibliografia	41
IV – Resultats Experimentals i Discussió Parcial	43
IV-1 Introducció	43
IV-2 Seguiment en Planta i Selecció de Sistemes	43
IV-2.1 Estructura cronològica de la investigació	43
IV-2.2 Condicions de projecció dels recobriments estudiats en planta.	47
IV-2.3 Resultats obtinguts en les inspeccions visuals en caldera	48
IV-2.4 Caracterització de la resistència a la degradació en els recobriments base Níquel	54
IV-2.4.1 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema Inconel 625	54
IV-2.4.2 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema NiCrBSi	60
IV-2.4.3 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema NiCrMoFeW	66
IV-2.5 Caracterització de la resistència a la degradació en els recobriments base Ferro	69
IV-2.5.1 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema FeCrAl	69
IV-2.5.2 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema AISI-316L	74
IV-2.5.3 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema AISI-420	76
IV-2.6 Caracterització de la resistència a la degradació en els recobriments base Cobalt	77
IV-2.6.1 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema CoNiCrAlY	77
IV-2.7 Caracterització de la resistència a la degradació en els recobriments de materials compostos: Cermets	79
IV-2.7.1 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema Cr ₃ C ₂ -NiCr	79
IV-2.7.2 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació: Sistema Cr ₃ C ₂ -FeCr	83

IV-2.7.3 Estudi i discussió de la resistència als processos de degradació:	
Sistema WC-Ni	85
IV-2.8 Publicació sobre els resultats del capítol	87
IV-2.8.1 Erosion Corrosion properties of HVOF coatings for Municipal Solid Waste Incinerator protection	89
IV-2.9 Conclusions parcials	99
IV-2.10 Bibliografia	103
IV-3 Estudi comparatiu i detallat dels sistemes òptims: D-1005, C-6119, D-1003.	107
IV-3.1 Estudi comparatiu i detallat del sistema D-1005	107
IV-3.1.1 Matèries Primeres	107
IV-3.1.2 Resultats obtinguts pels recobriments projectats amb Hidrogen com a gas combustible	110
A) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per sals foses en recobriments H ₂ -D-1005	110
a.1 Estudi de la resistència a la Corrosió i Erosió-Corrosió per pèrdua d'espessor	110
a.2 Estudis per SEM-EDS dels processos de degradació	113
a.3 Estudis dels processos de degradació per Microsonda electrònica	117
a.4 Estudis per DRX de les fases formades com a productes de corrosió	119
B) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per dissolucions salines en recobriments H ₂ -D-1005	121
b.1 Anàlisis electroquímics	121
b.2 Resistència a solucions salines concentrades	121
IV-3.1.3 Resultats obtinguts pels recobriments projectats amb Propilè com a gas combustible	123
A) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per sals foses en recobriments C ₃ H ₆ -D-1005	123
a.1 Estudi de la resistència a la Corrosió i Erosió-Corrosió per pèrdua d'espessor	123
a.2 Estudis per SEM-EDS dels processos de degradació	126
a.3 Estudis dels processos de degradació per Microsonda electrònica	129
a.4 Estudis per DRX de les fases formades com a productes de corrosió	130
B) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per dissolucions salines en recobriments C ₃ H ₆ -D-1005	132
b.1 Anàlisis electroquímics	132
b.2 Resistència a solucions salines concentrades	133
C) Determinació de propietats mecàniques dels recobriments de C ₃ H ₆ -D-1005	134
c.1 Determinació del coeficient de dilatació del recobriment	135
c.2 Determinació del Mòdul del Young del recobriment.	135
c.3 Determinació de les tensions residuals del recobriment per MRLM.	136

IV-3.1.4 Articles publicats sobre els resultats del capítol	138
A) Study of the HVOF Ni-based Coatings Corrosion Resistance applied on Municipal Solid Waste Incinerators	139
B) Caracterización de las propiedades de resistencia a la oxidación y desgaste de recubrimientos de proyección térmica de alta velocidad para la protección de incineradoras de residuos sólidos urbanos	153
IV-3.1.5 Conclusiones Parciales	171
IV-3.2 Estudi comparatiu i detallat del sistema C-6119	173
IV-3.2.1 Matèries Primeres	173
IV-3.2.2 Resultats obtinguts pels recobriments projectats amb Hidrogen com a gas combustible	176
A) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per sals foses en recobriments H ₂ -C-6119	176
a.1 Estudi de la resistència a la Corrosió i Erosió-Corrosió per pèrdua d'espessor	176
a.2 Estudis per SEM-EDS dels processos de degradació	178
a.3 Estudis dels processos de degradació per Microsonda electrònica	181
a.4 Estudis per DRX de les fases formades com a productes de corrosió	183
B) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per dissolucions salines en recobriments H ₂ -C-6119	185
b.1 Anàlisis electroquímics	185
b.2 Resistència a solucions salines concentrades	186
IV-3.2.3 Resultats obtinguts pels recobriments projectats amb Propilè com a gas combustible	188
A) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per sals foses en recobriments C ₃ H ₆ -C-6119	188
a.1 Estudi de la resistència a la Corrosió i Erosió-Corrosió per pèrdua d'espessor	188
a.2 Estudis per SEM-EDS dels processos de degradació	192
a.3 Estudis dels processos de degradació per Microsonda electrònica	195
a.4 Estudis per DRX de les fases formades com a productes de corrosió	197
B) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per dissolucions salines en recobriments C ₃ H ₆ -C-6119	198
b.1 Anàlisis electroquímics	198
b.2 Resistència a solucions salines concentrades	199
C) Determinació de propietats mecàniques dels recobriments de C ₃ H ₆ -C-6119	201
c.1 Determinació del coeficient de dilatació del recobriment	201
c.2 Determinació del Mòdul del Young del recobriment.	202
c.3 Determinació de les tensions residuals del recobriment per MRLM.	202
IV-3.2.4 Conclusiones Parciales	204

IV-3.3 Estudi comparatiu i detallat del sistema D-1003	207
IV-3.3.1 Matèries Primeres	208
IV-3.3.2 Resultats obtinguts pels recobriments projectats amb Hidrogen com a gas combustible	209
A) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per sals foses en recobriments H ₂ -D-1003	209
a.1 Estudi de la resistència a la Corrosió i Erosió-Corrosió per pèrdua d'espessor	209
a.2 Estudis per SEM-EDS dels processos de degradació	213
a.3 Estudis dels processos de degradació per Microsonda electrònica	216
a.4 Estudis per DRX de les fases formades com a productes de corrosió	218
B) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per dissolucions salines en recobriments H ₂ -D-1003	220
b.1 Anàlisis electroquímics	220
b.2 Resistència a solucions salines concentrades	221
IV-3.3.3 Resultats obtinguts pels recobriments projectats amb Propilè com a gas combustible	223
A) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per sals foses en recobriments C ₃ H ₆ -D-1003	223
a.1 Estudi de la resistència a la Corrosió i Erosió-Corrosió per pèrdua d'espessor	223
a.2 Estudis per SEM-EDS dels processos de degradació	226
a.3 Estudis dels processos de degradació per Microsonda electrònica	229
a.4 Estudis per DRX de les fases formades com a productes de corrosió	231
B) Determinació i estudi de la resistència a la corrosió per dissolucions salines en recobriments C ₃ H ₆ -D-1003	232
b.1 Anàlisis electroquímics	232
b.2 Resistència a solucions salines concentrades	233
C) Determinació de propietats mecàniques dels recobriments de C ₃ H ₆ -D-1003	235
c.1 Determinació del coeficient de dilatació del recobriment	235
c.2 Determinació del Mòdul del Young del recobriment.	235
c.3 Determinació de les tensions residuals del recobriment per MRLM.	236
IV-3.3.4 Conclusions Parcial	237
IV-3.4 Bibliografia	239
V-Estudi comparatiu i discussió final dels resultats.	243
V-1 Introducció	243
V-2 Discussió i comparativa dels resultats dels recobriments estudiats in-situ	243
V-3 Discussió i comparativa dels resultats dels recobriments òptims	245
V-3.1 Discussió i comparativa en relació als resultats de resistència a la corrosió i erosió-corrosió sota sals foses.	245

V-3.2 Discussió i comparativa en relació als resultats de resistència a la corrosió sota solucions salines.	248
V-3.3 Discussió i comparativa en relació als resultats de propietats tribològiques i mecàniques.	251
V-3.4 Discussió i comparativa en relació als paràmetres de projecció sota les condicions òptimes.	255
V-4 Aplicació industrial dels recobriments HVOF estudiats i substitució d'altres tècniques.	257
V-5 Articles publicats sobre els resultats del capítol	259
V-5.1 ARTICLE IV: Optimisation of HVOF thermal spray coatings for their implementation as MSWI superheater protectors.	261
V-5.2 ARTICLE V: Corrosion protection of Municipal Solid Waste Incinerator superheaters by HVOF thermal spray coatings	279
VI - Conclusions finals	287
ANNEX I: La projecció tèrmica i sistemes d'optimització	
ANNEX II: Pauta de treball per a la protecció de IRSU. CPT-UE	